

BEDRING AV INFORMASJONSTILGJENGELIGHET FOR LIVSLANG LÆRING

Tilgang til informasjon er en grunnleggende rettighet for alle som mottar opplæring, uavhengig av funksjonshemninger og/eller behov for tilrettelagt undervisning. I et samfunn som i økende grad bruker IKT for å kommunisere og dele informasjon og kunnskap, er det en grunnleggende forutsetning at informasjon formidles slik at alle har lik mulighet til å delta.

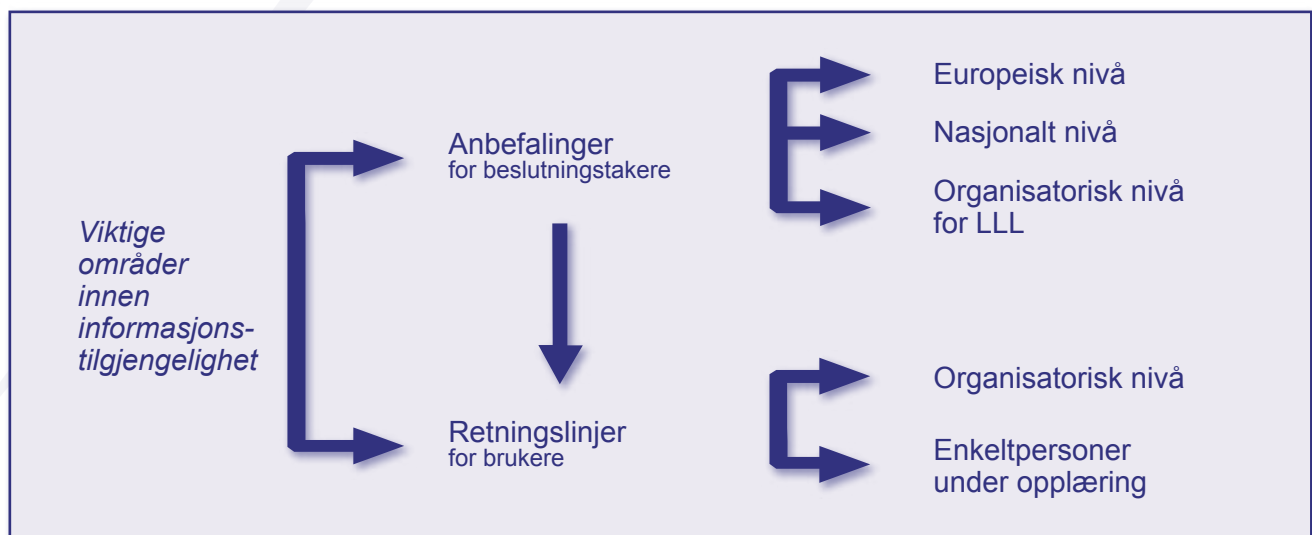
Behovet for tilgjengelig informasjon på området livslang læring er et stadig tilbakevendende tema i alle European Agencys prosjekter. I 2010 fikk European Agency tildelt et tilskudd og prosjektet ble igangsatt i mars 2011, delfinansiert ved støtte fra EUs tverrgående program for livslang læring, nøkkelaktivitet 1: Økonomisk støtte for politisk samarbeid og innovasjon, avtalennummer: 190583-LLP-2010-DK-KA1-KA1ECETA.

Prosjektet i-access, bedring av informasjonstilgjengelighet for livslang læring (Accessible Information Provision for Lifelong Learning) pågikk fra mars 2011 til februar 2012. 21 av European Agencys medlemsland har deltatt i i-access-prosjektet: Belgia (både fransk- og nederlandsktalende del), Danmark, Estland, Frankrike, Tyskland, Island, Irland, Italia, Kypros, Latvia, Litauen, Malta, Nederland, Norge, Polen, Portugal, Slovenia, Spania, Storbritannia (England og Skottland), Sveits og Sverige.

Mer enn 70 fagpersoner var deltakere og bidragsyttere i prosjektet. Blant annet deltok beslutningstakere, journalister, forskere, IKT-fagpersoner og tjenestetilbydere, samt representanter fra internasjonale og europeiske organisasjoner.

Det endelige målet med prosjektet har vært å sette fokus på informasjonstilgjengelighet for livslang læring, for å tilrettelegge for en positiv utvikling innen informasjonstilgjengelighet. Hovedmålet har vært å bruke eksisterende europeiske og internasjonale regelverk og standarder for informasjonstilgjengelighet som grunnlag for diskusjon rundt konsekvenser og praktisk implementering og tilrettelegging for informasjonstilgjengelighet innenfor livslang læring.

I prosjektet har fagpersonene blitt enige om å skille mellom anbefalinger og retningslinjer som vist i figuren nedenfor.

Skille mellom anbefalinger og retningslinjer koblet mot målgrupper

Anbefalingene rettes mot beslutningstakere både når det gjelder livslang læring og IKT på europeisk og nasjonalt nivå samt på organisatorisk nivå for livslang læring. *Anbefalingene* setter fokus på hva lovgiving bør inneholde for å kunne sikre god informasjonstilgjengelighet.

Retningslinjene er myntet på de som jobber innen utdanning, IKT og media, og inneholder verktøy som sjekklister og innholdsfortegnelser for å holde oversikt over hva som er gjennomført. *Retningslinjene* tar for seg hvordan politikken kan implementeres både på organisatorisk nivå og for enkeltpersoner under opplæring.

De samlede resultatene for i-access-prosjektet munner ut i veiledende prinsipper og viktige anbefalinger for å fremme informasjonstilgjengelighet for livslang læring, slik det ble vedtatt på europeisk nivå av nøkkelinteressentene på området. I likhet med anbefalingene er de veiledende prinsippene fra i-access rettet mot beslutningstakerne, ettersom de leder an når det gjelder implementering og sikring av informasjonstilgjengelighet.

VEILEDENDE PRINSIPPER

I løpet av konferansen for i-access-prosjektet (avholdt juni 2011) kom det en rekke tilbakemeldinger på politikk og praksis når det gjelder sikring av informasjonstilgjengelighet for livslang læring. Representanter for viktige internasjonale organisasjoner på dette området – UNESCO, G3ict, World Wide Web Consortium/Web Accessibility Initiative (W3C/WAI) og DAISY Consortium – presenterte sine prioriteringer og la frem sitt arbeid på dette området. Representanter for Adobe og Microsoft informerte om hvilken betydning politikken har for deres arbeid og kom med praktisk informasjon om hvordan informasjon kan gjøres mer tilgjengelig.

Som følge av alle debattene og tilbakemeldingene i løpet av prosjektkonferansen, ble fagpersonene i i-access enige om en rekke veiledende prinsipper som underbygger alle anbefalingene for politikk og praksis når det gjelder å sikre informasjonstilgjengelighet for livslang læring.

Rettighetsprinsippet: Tilgang til informasjon er en grunnleggende rettighet – den gir makt til de som lærer og gjør det enklere for dem å delta i samfunnet. Denne tilgangen må gis i de tidligste læringsfasene og må følge personen gjennom hele livet.

Strukturprinsippet: Det er grunnleggende viktig at all politikk og alle anbefalinger ikke ser på teknologi som et mål i seg selv. De systemiske faktorene som ligger til grunn for bruken av verktøyene for livslang læring må anerkjennes og tas med i betraktning.

Full deknings-prinsippet: Informasjonstilgjengelighet må tolkes i bredest mulige mening, slik at folk med alle typer funksjonshemming og/eller behov for tilpasset opplæring kan inkluderes.

Synergiprinsippet: Tilgjengelighet er nyttig for funksjonshemmede brukere og/eller brukere med behov for tilpasset opplæring, og kan ofte være til nytte for alle brukere.

ANBEFALINGER FOR TILGJENGELIGGJØRING AV INFORMASJON FOR LIVSLANG LÆRING

Anbefalingene for tilgjengeliggjøring av informasjon for livslang læring støtter seg på en rekke informasjonskilder som ble samlet inn og analysert i løpet av prosjektarbeidet, blant annet:

En gjennomgang av europeisk og internasjonal politikk og anbefalinger om tilgjengelighet – den første gjennomgangen av lovgivingen ble gjennomført for å stimulere frem utkastet til den nasjonale spørreundersøkelsen (beskrevet under). Den ble deretter lagt til og brukt som tilbakemelding under konferansen for i-access-prosjektet (også beskrevet). Som følge av de endelige resultatene under prosjektkonferansen, ble lovgivningen omarbeidet og ferdigstilt for å kunne kobles til eksisterende lovinnhold og viktige punkter for implementering av lovgiving. Gjennomgangen viste at FNs konvensjon om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (UNCRPD, 2006) var den

lovgivningen som hadde størst innflytelse på tilgjengeligheten, da den er juridisk bindende for signatarene (inkludert EU) og setter søkelys på tilgjengelighetsproblemer både på europeisk og nasjonalt politisk nivå. Lovgjennomgangen understreket også at det på europeisk nivå ikke finnes noen enkeltstående lov som gjelder for alle typer informasjonstilgjengelighet (internett, elektroniske dokumenter, trykt materiell, lyd, video og alle typer kommunikasjon). I praksis dekkes forskjellige aspekter ved tilgjengelighet av lovgivning innen ulike sektorer.

En nasjonal undersøkelse om tilgjengelighetspolitikk og implementering – resultatet av den nasjonale spørreundersøkelsen er basert på 29 svar fra 18 land. Resultatene viste at respondentene generelt sett var mer bevisst på internasjonal politikk og retningslinjer for god informasjonstilgjengelighet enn på europeisk politikk. De fleste land som var representert i undersøkelsen har både en nasjonal politikk for tilgjengelighet og en organisatorisk dreiebok. Imidlertid dekker bare halvparten av disse retningslinjene problemer som er relatert til tilgjengelighet.

Tilbakemeldinger og konklusjoner fra i-access-konferansen – i-access-konferansen ble avholdt i 22.-24. juni 2011 og ble arrangert av European Agency i samarbeid med det danske utdanningsdepartementet. Formålet med denne konferansen var å identifisere hvilke implikasjoner internasjonal og europeisk politikk har for tilgjengeligheten for informasjonsleverandører innen utdanningssektoren, samt hvilke prosesser organisasjoner må ta høyde for dersom de skal sikre informasjonstilgjengelighet. De mer enn 70 deltakerne diskuterte krav i lovgivning og nåværende praksis når det gjelder tilgjengelighet for informasjon som er relevant for livslang læring og identifiserte viktige problemer som er relevante for å utvikle et sett av foreslåtte anbefalinger.

De endelige anbefalingene fra prosjektet ble utformet som utkast og deretter godkjent via en omarbeidingsprosess basert på tilbakemeldinger fra fagpersoner fra prosjektet, ministerrepresentanter fra medlemsland i European Agency samt representanter fra alle de viktigste interesseorganisasjonene som deltok på konferansen og i prosjektets aktiviteter.

De syv anbefalingsområdene er myntet på beslutningstakere for livslang læring og/eller IKT som jobber på europeisk eller nasjonalt nivå, eller de som organiserer livslang læring.

Holdningsskaping rundt tilgjengelighet av informasjon for livslang læring som rettighet.

Beslutningstakere, organisasjoner og fagpersoner innen livslang læring, IKT-spesialister, personer med funksjonshemninger og/eller behov for tilrettelagt opplæring og familiene og støttenettverkene deres bør gjøres kjent med hvilke rettigheter personer under opplæring har til tilgjengelig informasjon.

En tilnærming som tar høyde for flere interessenter, basert på samarbeid og informasjonsutveksling, bør gjennomføres. Svært detaljert lovgiving med fokus på enkeltgruppers problemer kan ikke ene og alene oppnå samme posisjon når det gjelder tilgjengelighet av informasjon for livslang læring. Lover må utarbeides og deretter implementeres basert på et prinsipp om en tilnærming som tar høyde for flere interessenter.

Problemer med informasjonstilgjengelighet bør dekkes i utdanningen av alle som jobber innen livslang læring. IKT kan kun bidra til effektiv tilgang til læringsmuligheter dersom alle som jobber innen livslang læring har fått opplæring i bruk av IKT som et verktøy for å skape like muligheter innen opplæring.

Problemer rundt informasjonstilgjengelighet bør dekkes i utdanningen av fagpersoner innen IKT og media. Ved å gi fagpersoner innen media og IKT opplæring om hvilken betydning funksjonshemming har for personer som bruker IKT, kan det utvikles mer tilgjengelig teknologi helt fra utformings- og produksjonsfasen, og man unngår dermed merarbeid senere for å gjøre det ferdige produktet mer tilgjengelig.

Tilgjengelighet bør være et veiledende prinsipp for anskaffelse av varer og tjenester. Varer og tjenester bør bare kjøpes fra organisasjoner som fullt ut kan tilrettelegge for informasjonstilgjengelighet.

Det bør gis støtte til forskning for å utvikle et grunnlag for fremtidig utforming av lovgiving, implementering og vurdering. På sikt bør forskning innen dette feltet danne grunnlag for utforming av politikk, overvåking og evaluering og bør ta sikte på å identifisere områder for fremtidig utvikling og arbeid.

Det bør føres systematisk kontroll med at lovene overholdes. Per i dag kan man bare oppfordre til å føre kontroll med dette, men dette bør utvides. At tilgjengelighetslovgivingen overholdes, kontrolleres på internasjonalt nivå for de som har undertegnet UNCRPD (2006), men per i dag sender ikke alle landene inn disse årlige rapportene. På sikt bør kontroll av at tilgjengelighetspolitikken overholdes være påbudt på nasjonalt nivå.

For hver av de syv anbefalingene kan det identifiseres utfordringer i forhold til gjennomføring på tre mulige politiske nivåer – europeisk, nasjonalt og organisatorisk nivå.

Både de veiledende prinsippene og anbefalingene kan betraktes som et grunnleggende rammeverk under utvikling, basert på forskjellige nasjonale og regionale kontekster. Det neste steget for arbeid med bedring av informasjonstilgjengelighet vil være å bygge videre på de syv anbefalingene, ved å videreutvikle dem til retningslinjer myntet på brukere som har ansvar for implementering av lovgiving i organisasjoner for livslang læring.

Vi håper at de grunnleggende prinsippene og anbefalingene kan stimulere til debatt og utveksling både i og utenfor Europa, da særlig som inspirasjon for diskusjon mellom forskjellige praksisområder.

Denne artikkelen er en oppsummering av hovedfunnene i i-access-prosjektet. Den fullstendige prosjektrapporten *Promoting Accessible Information for Lifelong Learning* (2012) inneholder alle detaljer om: i-access-prosjektet, de nasjonale spørreundersøkelsene om tilgjengelighet, gjennomgangen av lovgiving om tilgjengelighet, refleksjoner rundt eksisterende ressurser for å støtte implementeringen av tilgjengelighetslovgiving, et utvalg av ressurser for å fremme god informasjonstilgjengelighet, en liste over deltakende fagpersoner.

Den fullstendige prosjektrapporten samt alt prosjektmaterialet kan lastes ned her: <http://www.european-agency.org/agency-projects/i-access>

Utskrifter av rapporten og mer informasjon om prosjektet er tilgjengelig på forespørsel fra European Agency's sekretariat: secretariat@european-agency.org

i-access-prosjektet støttes av EUs tverrgående program for livslang læring, nøkkelaktivitet 1: Økonomisk støtte av politisk samarbeid og innovasjon, avtalenummer: 190583-LLP-2010-DK-KA1-KA1ECETA.

© European Agency for Development in Special Needs Education 2012

Dette prosjektet er finansiert med støtte fra Europakommisjonen. Dette dokumentet gjenspeiler kun synspunktene til forfatteren, og Kommisjonen kan ikke holdes ansvarlig for noen bruk av informasjonen i dokumentet.